

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMAS

1996 m. spalio 9 d. Nr. I-1579
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šio įstatymo paskirtis – nustatyti Lietuvos Respublikoje teikiamų socialinių paslaugų rūšis, šių paslaugų organizavimo, teikimo bei gavimo sąlygas, socialinių paslaugų teikėjų ir gavėjų santykius, socialinių paslaugų finansavimo principus.

2 straipsnis. Socialinių paslaugų samprata ir jų teikimo tikslai

1. Socialinės paslaugos – pagalbos asmenims suteikimas įvairiomis nepiniginėmis formomis bei globos pinigais.

2. Pagrindinis socialinių paslaugų tikslas – patenkinti asmens gyvybinius poreikius ir sudaryti žmogaus orumo nežeminančias gyvenimo sąlygas, kai žmogus pats nepajėgia to padaryti.

3. Galutinis socialinių paslaugų tikslas – grąžinti asmenims gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis visuomenėje.

4. Socialinės paslaugos turi būti teikiamos ir prevencijos tikslais, kad nekiltų socialinių problemų.

3 straipsnis. Teisė į socialines paslaugas

Teisę į socialines paslaugas turi:

- 1) Lietuvos Respublikos piliečiai;
- 2) kitų valstybių piliečiai ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

4 straipsnis. Atvejai, kai teikiamos socialinės paslaugos

Socialinės paslaugos asmenims, išvardytiems šio įstatymo 3 straipsnyje, teikiamos šiais atvejais:

- 1) skurdo, jei pagal kitus įstatymus neužtenka pajamų;
- 2) netekusiems tėvų globos vaikams ir našlaičiams;
- 3) benamystės;
- 4) bedarbystės;
- 5) invalidumo;
- 6) laikinai dėl ligos netekusiems darbingumo;
- 7) esant tik vienam iš tėvų ar daugiavaikėms šeimoms, kuriose yra problemų auginant vaikus;
- 8) alkoholizmo ir narkomanijos;
- 9) grįžusiems iš įkalinimo, kardomojo kalinimo (suėmimo), socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigų;
- 10) įvykus nelaimėi;
- 11) kitais įstatymų ar kitų teisės aktų numatytais atvejais, kai būtina valstybės parama.

5 straipsnis. Socialinės paslaugos

1. Socialinės paslaugos skirstomos į bendrąsias socialines paslaugas ir specialiąsias socialines paslaugas.

2. Bendrosios socialinės paslaugos yra tiesiogiai teikiamos paslaugos, t.y.:

- 1) informacijos teikimas ir konsultavimas;
- 2) pagalba namuose;

- 3) slauga namuose;
- 4) globos pinigai – pinigai, skirti sumokėti už suteiktas socialines paslaugas.
- 3. Globos pinigai gali būti paskirti asmenims, kurie juos gali panaudoti apsirūpindami socialinėmis paslaugomis.
- 4. Specialiosios socialinės paslaugos asmenims teikiamos tuomet, kai bendrosios socialinės paslaugos yra neveiksmingos.
- 5. Specialiosios socialinės paslaugos yra tos paslaugos, kurios asmens globos tikslais teikiamos:
 - 1) stacionariose globos ir slaugos įstaigose;
 - 2) reabilitacijos įstaigose;
 - 3) dienos globos įstaigose;
 - 4) laikino gyvenimo įstaigose;
 - 5) kitose socialinės globos įstaigose.
- 6. Bendrųjų ir specialiųjų socialinių paslaugų sąrašą nustato bei jų turinį apibrėžia Socialinių paslaugų katalogas, kurį rengia, tvirtina ir kasmet viešai skelbia Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

6 straipsnis. Socialinių paslaugų teikimo organizatoriai ir teikėjai

- 1. Už socialinių paslaugų teikimo organizavimą atsako:
 - 1) Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos bei Švietimo ir mokslo ministerijos;
 - 2) apskričių valdytojai;
 - 3) savivaldybės.
- 2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:
 - 1) teikia pasiūlymus dėl socialinių paslaugų politikos ir įgyvendina valstybinę socialinių paslaugų politiką;
 - 2) rūpinasi socialinių paslaugų sistemos funkcionavimu bei plėtojimu;
 - 3) rengia socialinių paslaugų teikimo būtinuosius standartus;
 - 4) rengia socialinių paslaugų ir kitos socialinės paramos valstybinių programų projektus, koordinuoja ir organizuoja jų įgyvendinimą;
 - 5) dalyvauja organizuojant socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą bei atestavimą;
 - 6) renka ir analizuoja informaciją apie socialines paslaugas;
 - 7) inicijuoja metodinę pagalbą, norminių aktų kūrimą, pažangios patirties sklaidimą organizuojant socialines paslaugas;
 - 8) steigia, reorganizuoja ir likviduoja respublikines stacionarias globos įstaigas.
- 3. Sveikatos apsaugos bei Švietimo ir mokslo ministerijos pagal savo kompetenciją įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja socialinių paslaugų teikimą.
- 4. Apskrities valdytojas, bendradarbiaudamas su savivaldybėmis, pagal savo kompetenciją apskrityje:
 - 1) rengia, koordinuoja ir vykdo apskrities socialines programas ir socialinius projektus;
 - 2) steigia, reorganizuoja ir likviduoja apskrities specialiųjų socialinių paslaugų institucijas;
 - 3) kontroliuoja socialinių paslaugų teikimą apskrityje priklausančiose socialinių paslaugų teikimo įstaigose.
- 5. Savivaldybės:
 - 1) rengia socialinių paslaugų teikimo programas;
 - 2) organizuoja socialinių paslaugų teikimą;
 - 3) renka ir analizuoja informaciją apie asmenis, kuriems reikia socialinių paslaugų;
 - 4) testuoja asmenų, kurie kreipiasi dėl socialinių paslaugų, pajamas bei turtą;
 - 5) steigia, reorganizuoja bei likviduoja savivaldybės socialinių paslaugų institucijas;
 - 6) pagal kompetenciją kontroliuoja socialinių paslaugų teikėjų veiklą;
 - 7) teikia informaciją apie socialines paslaugas.
- 6. Savivaldybė atsako už socialinių paslaugų tiekimą jos teritorijoje nuolat gyvenantiems asmenims.

7. Neatidėliotinais atvejais, savivaldybė suteikia socialines paslaugas ir asmenims, nuolat negyvenantiems jos teritorijoje.

8. Kiekvienos savivaldybės administracijoje ir apskrities valdytojo administracijoje turi būti įsteigtas padalinys, atsakingas už socialinių paslaugų ir kitos socialinės paramos organizavimą.

9. Savivaldybės, vadovaudamosi šio įstatymo nuostatomis, kasmet planuoja socialinių paslaugų rūšis ir mastą, savo biudžete numato lėšas socialinėms paslaugoms finansuoti.

10. Socialines paslaugas teikia Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo ministerijų, apskričių valdytojų, savivaldybių įsteigtos institucijos, nevyriausybinės organizacijos, religinės bendruomenės bei fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys teisę teikti socialines paslaugas.

7 straipsnis. Bendradarbiavimas teikiant socialines paslaugas

1. Savivaldybė, organizuodama socialinių paslaugų teikimą, bendradarbiauja su kitomis savivaldybėmis, nevyriausybėmis organizacijomis, religinėmis bendruomenėmis bei fiziniiais ir juridiniais asmenimis, teikiančiais socialines paslaugas.

2. Su nevyriausybėmis organizacijomis, religinėmis bendruomenėmis ir fiziniiais bei juridiniais asmenimis, teikiančiais socialines paslaugas, savivaldybė konkurso keliu arba be jo gali sudaryti dvišalę sutartį dėl socialinių paslaugų teikimo sąlygų, kontrolės ir finansavimo. Tokia sutartis gali būti sudaryta su socialinių paslaugų gavėjo šeimos nariais ar giminėmis.

3. Nevyriausybinės organizacijos, religinės bendruomenės, fiziniai bei juridiniai asmenys, sudarę su savivaldybe dvišalę sutartį dėl socialinių paslaugų teikimo sąlygų, kontrolės ir finansavimo, kasmet atsiskaito savivaldybei už skirtų savivaldybės lėšų panaudojimą.

8 straipsnis. Socialinių paslaugų skyrimas

1. Socialinės paslaugos skiriamos asmens, jo šeimos narių arba rūpintojo (globėjo) raštišku prašymu.

2. Teisė į socialines paslaugas įgyvendinama, kai savivaldybės administracijos socialinio padalinio vadovas socialinių darbuotojų, įvertinusių socialinių paslaugų poreikį, teikimu paskiria socialinių paslaugų rūšį ir mastą.

3. Raštiškas sutikimas ar atsisakymas skirti socialinę paslaugą asmeniui įteikiamas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo gavimo dienos. Neatidėliotinais atvejais savivaldybės administracijos socialinio padalinio vadovas priima sprendimą skubos tvarka ir apie šį sprendimą praneša viešai.

9 straipsnis. Asmenų, gaunančių socialines paslaugas, teisės ir pareigos

1. Asmeniui, gaunančiam socialines paslaugas, negali būti keliamos jokios papildomos su socialinių paslaugų tikslais nesusijusios sąlygos.

2. Asmenys šio įstatymo 4 straipsnyje numatytais atvejais socialines paslaugas gauna savivaldybės teritorijoje, kurioje nuolat gyvena.

3. Asmuo, grįžęs iš įkalinimo, kardomojo kalinimo (suėmimo), socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigos, socialines paslaugas bei kitokią socialinę paramą gauna savivaldybės teritorijoje, kurioje nuolat gyvena prieš patekdamas į šią įstaigą. Jeigu šio asmens šeima pakeitė gyvenamąją vietą ir asmuo rengiasi kartu su ja gyventi, socialinę paramą teikia savivaldybė, kurios teritorijoje gyvena jo šeima.

4. Asmuo, gaunantis socialines paslaugas, privalo teikti būtiną informaciją, reikalingą gaunant socialines paslaugas, ir atsako už jos teisingumą.

5. Socialines paslaugas teikiančios institucijos garantuoja informacijos apie asmenis, gaunančius socialines paslaugas, konfidencialumą.

6. Asmens, gaunančio socialines paslaugas, pareiga – bendradarbiauti su socialinių paslaugų teikėjais.

7. Asmenims, sąmoningai nesilaikantiems nustatytų socialinių paslaugų gavimo sąlygų, socialinės paslaugos gali būti sumažintos arba jų teikimas nutrauktas.

10 straipsnis. Mokestis už socialines paslaugas

1. Mokestis neimamas už informacijos teikimą bei konsultavimą.
2. Kitos socialinės paslaugos yra mokamos.
3. Jei socialines paslaugas gaunantis asmuo neturi pajamų arba jų neužtenka, sumokėti už socialines paslaugas privalo jo šeimos nariai arba globėjas.
4. Jei asmuo, jo šeimos nariai arba globėjas negali sumokėti už suteiktas socialines paslaugas, už jas mokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto šiam tikslui numatytų lėšų.
5. Apmokėjimo už socialines paslaugas principus bei tvarką nustato Vyriausybė.

11 straipsnis. Socialinių paslaugų teikimo kontrolė

1. Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos bei Švietimo ir mokslo ministerijos kontroliuoja jų reguliavimo sričiai priklausančių įstaigų teikiamų socialinių paslaugų kokybę.
2. Apskrities valdytojas kontroliuoja apskrityje teikiamų socialinių paslaugų kokybę bei prižiūri, ar jam pavaldžiose įstaigose laikomasi nustatytos apmokėjimo už socialines paslaugas tvarkos.
3. Savivaldybė kontroliuoja jos teritorijoje teikiamų socialinių paslaugų kokybę, socialinių paslaugų teikėjų veiklą ir savivaldybės lėšų, skirtų socialinėms paslaugoms teikti, panaudojimą bei prižiūri, ar laikomasi nustatytos apmokėjimo už socialines paslaugas tvarkos.
4. Kontroliuojanti institucija turi teisę iš socialinių paslaugų teikėjų ir gavėjų gauti visą informaciją, reikalingą kontrolei atlikti.
5. Kontroliuojanti institucija, nustačiusi socialinių paslaugų teikimo pažeidimų, turi teisę pareikalauti, kad pažeidėjai pašalintų trūkumus arba nutrauktų socialinių paslaugų teikimą.

12 straipsnis. Socialinių paslaugų teikimo finansavimas

1. Socialinių paslaugų teikimas finansuojamas iš valstybės, savivaldybių biudžetų, specialiųjų fondų, įmonių, įstaigų ar organizacijų fondų, mokesčių už socialines paslaugas, labdaros (aukų) ir kitų lėšų.
2. Savivaldybių biudžetuose turi būti planuojamos lėšos, reikalingos socialinėms paslaugoms finansuoti.
3. Valstybės biudžete gali būti numatyta lėšų tikslinių socialinių paslaugų teikimo programoms finansuoti.
4. Teritorinės socialinių paslaugų plėtojimo programos finansuojamos iš apskričiai skirtų lėšų arba kooperuojant savivaldybių lėšas bendriems projektams įgyvendinti.

13 straipsnis. Duomenų apie socialines paslaugas rinkimas

1. Duomenų apie socialines paslaugas rinkimo pagrindiniai tikslai:
 - 1) nustatyti socialinių paslaugų mastą ir poreikius;
 - 2) numatyti įvairių socialinių paslaugų plėtimą, jų finansavimo šaltinius bei galimybes;
 - 3) prisidėti koordinuojant socialinių paslaugų teikimą.
2. Socialinių paslaugų teikėjai pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatytą formą privalo kontroliuojančioms institucijoms teikti duomenis apie socialinių paslaugų teikimą.
3. Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos bei Švietimo ir mokslo ministerijos kartu su Statistikos departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės keičia, patikslina bei suderina oficialių duomenų apie socialines paslaugas sąrašą.

14 straipsnis. Socialiniai darbuotojai

1. Socialinis darbas – tai profesinė veikla, padedanti patenkinti asmens gyvybinius poreikius, atkurti jo ir visuomenės santykius, kai pats asmuo to padaryti nepajėgia.
2. Socialinis darbuotojas – asmuo, dirbantis socialinį darbą ir turintis reikiamą kvalifikaciją, t.y. baigęs aukštojo ar aukštesniojo mokslo įstaigos socialinio darbo specialybę.

3. Socialinį darbą gali dirbti ir asmuo, turintis kitą specialybę, bet išklauses specialius socialinio darbo mokymo kursus.

4. Socialiniai darbuotojai teikia socialines paslaugas, padeda žmonėms rasti ir panaudoti galimybes sunkumams ir negaliai įveikti, taip pat telkia vietinės bendruomenės išteklius socialinėms paslaugoms teikti, planuoja paslaugas bei teikia pasiūlymus dėl bendruomenės socialinės politikos formavimo.

5. Socialinių darbuotojų darbą reglamentuoja šis ir kiti įstatymai bei teisės aktai.

6. Socialinių darbuotojų kvalifikacinius reikalavimus ir atestavimo tvarką tvirtina Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

15 straipsnis. Sprendimų dėl socialinių paslaugų teikimo apskundimo tvarka

1. Savivaldybės administracijos socialinio padalinio vadovo sprendimą dėl socialinių paslaugų skyrimo asmuo gali apskusti savivaldybės administratoriui arba teismui ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo.

2. Savivaldybės administratoriaus sprendimas gali būti skundžiamas teismui.

16 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

Šis įstatymas įgyvendinamas Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo įgyvendinimo įstatymo nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS